

КАМЕН ДОНЕВ:

ВИНАГИ СЪМ РАБОТИЛ И СЪМ ЖИВЯЛ СПОНТАННО

ИНТЕРВЮ НА АНГЕЛИНА ГЕОРГИЕВА

Ангелина Георгиева: Как се съчетават в една личност актьорът, драматургът и режисьорът?

Камен Донеv: Дано да не прозвучи налудничаво, но мисля, че те са отделни личности и това много ми помага. В смисъл, че се получава някакво шизофрено състояние, което аз оценявам като положително. Защото едната личност не пречи на другата да си върши работата, а напротив, контролира я в хубавия смисъл на думата. Напътства я, подбутва я, но не ѝ пречи, за разлика от

клиничното състояние, в което човек може да изпадне. Между другото, аз никога не съм делял нещата. Винаги у мен едното е било по-пробудено за сметка на другите две. Но с времето виждам, че те започват да се изравняват. И писането, и играта, и режисурата се сливат като три рекички в една. На мен това започва да ми харесва.

Ангелина Георгиева: В какъв смисъл се „изравняват“?

Камен Донеv: В смисъл, че между тях няма доминанта. За мен и трите са важ-

ни. Еднакво обичам да играя, да режисурам и да пиша. Може би формулата е в това, че всяко едно нещо помага на другото. Сега например, след последната ми работа в Смолян, която беше много интензивна, докато бях на сцената, се опитах да погледна отстрани на нещата. Появиха се много идеи, някои от които са чисто режисьорски, а други – чисто актьорски. Дори по отношение на самия текст... Тъй като преводът е все пак нещо относително, на много места аз си допълних свои изречения, свои думи... Това за мен е идеалният пример как режисура, актьорство и писане могат да живеят абсолютно равностойно, без излишен приоритет.

Ангелина Георгиева: Като драматург и режисьор представяш своя, оригинална идея за театър. Как си я формулираш?

Камен Донеv: Не съм мислил над това, но може би ключовата дума е порив. Внезапен порив за живот, за промяна, за радикална смяна на ценности. Порив за любов, за забавление. Аз отгавам голямо значение на спонтанността. Обичам нещата да стават спонтанно. Винаги съм работил и съм живял спонтанно. Никога не съм изпадал в прекалено планиране, кодиране или дори дълбоко шлифоване на нещата, само и само, за да бъдат разтълкувани после като: „Виждете този колко дълбок автор е“. Разчитам изцяло на природата си. После се оказва, че това, което напиша, наистина има някакъв втори и трети план, наистина някой го е разчел, харесал го е, но то става спонтанно. Или ако трябва да кажа някоя по-голяма дума, абсолютно по Божията воля. Аз не съм учил за драматург, не спазвам никакви правила, не се придържам към никаква схема. За мен цялата работа е изливане на един текст така, както аз

го виждам. После той си има свой живот.

Ангелина Георгиева: Значи не може да се каже, че е протекъл някакъв процес на формиране на твоята представа за театър?

Камен Донеv: Може и да е имало, но той е бил несъзнателен. Не е бил изследователски, научен или да спазвам строго начертани графици на обучение. Но аз продължавам да смятам – и тук много хора ще кажат, че съм лекомислен и че това не е хубаво, защото са свикнали по друг начин да виждат театъра, че театърът основно е забавление. Забавление не значи повърхностно хихикане и глупави смешки. Забавлението е такъв акт, който обхваща изцяло сърцето. Когато човек се смее, той се освобождава, задава си въпроси, мисли над определени неща и от двете им страни. Въобще хубавото на смешното е, че гледа на живота много оптимистично. И тъй като и аз съм оптимист, мисля, че това най-много обичам да правя. Плача, когато нещо ме натъжи или ме развълнува, но мисля, че и плачът по някакъв начин е смешен и забавен.

Ангелина Георгиева: В драматургията си се занимаваш предимно с липсите, които създава у човек неговото ежедневно социално и битово поведение. Като основна липса посочваш невъзможността човек да изяви своите най-лични стремежи и емоции и затова персонажите ти се превръщат в страници, малко сантиментални, дори малко смахнати. Смяташ ли, че „емоционалната ограбеност“ е драмата на съвременния човек?

Камен Донеv: Да. По някакъв начин наистина е така. Това, в което съм сигурен, като съм наблюдавал хората, е, че дълбоко в себе си всички те носят една емоционалност, възмущение, сантими-

мент, една любов към доброто и към хубавото, но постепенно животът така ги „наглася“, бих казал дори деформира, че от определена възраст нататък започват да се страхуват от тези неща. Потискат ги в себе си и когато се случи да ги покажат, а не срещнат разбиране, те смятат, че това е срамно и унижително, че то е проява на слабост. Емоционалната ограбеност идва и от другаде. Самият живот, интензитетът на живеене и стремежите нещата да стават бързо, веднага, по най-краткия път превърнаха хората в биологични единици, които през повечето време се движат по инерция. Засилват се сутринта, излизат от възкъщи и инерцията ги държи, ако имат по-голяма начална скорост, докъм следобед и вече вечерта всичко „спихва“. Хората се изморяват, стават съвсем други и на следващия ден всичко започва отначало. Тази инерция абсолютно пречи да се огледаш наоколо. Превръща ни в едни марафонци, в спринтьори, които рядко имат възможността да се обърнат настрана, да видят, че нещо е хубаво, че изпускат нещо важно.

Ангелина Георгиева: В текстовете ти като че ли водещо е актьорското съзнание, което търси изривото начало в парадоксални ситуации от ежедневието, в неговите малки словесни и жестови ритуали. С какво те вълнува този вид театралност?

Камен Донеv: Аз съм отраснал с проблемите на „нормалните“ хора, в нормално семейство, където се работеше нормално, храната беше нормална... Въобще претенциите на хората не бяха като на принцеси. И така по някакъв начин съм открил чара на истинския живот. Чарът на истинския живот за мен е, че хората правят много неща, свикват с много жестове и с много предме-

ти и до такава степен се привързват към тях, че употребата им по някакъв начин се превръща в нещо като ритуал. Но в това аз не виждам нищо лошо, нито се отнасям критично към него. Напротив, смятам, че начинът, по който едни персонажи се обличат, по който държат чашите си, начинът, по който се движат, говорят, гримират се и т. н., много добре изявява техните характеристики. Вместо един мой персонаж да казва какъв е всъщност, аз предпочитам той да действа и аз като зрител сам да видя какъв е той. За мен е много по-интересно, когато човек говори, че е някакъв, а по поведението му да видя, че е съвсем друг. Тогава се получава много хубав контраст. Така че за мен битът е нещо като черупка, като лодка, в която хората стоят, за да не потънат, но същевременно винаги гледат и извън нея. Искат да я напуснат, но пък в нея се чувстват удобно. Един такъв парадокс.

Ангелина Георгиева: В „На нивото на очите“ и във „Финале гранде“ се отказва от глумите, за да го „явиш“ в почист вид ли?

Камен Донеv: Да, точно така.

Ангелина Георгиева: И тогава текстът стана излишен за сцената?

Камен Донеv: Идеята беше тези представления да се базират на езика на нямото кино, а не на пантомимата, която не харесвам, аз не обичам това изкуство. И било априори, било впоследствие наложило се, аз просто очерках текста като вариант. Първо, защото ако в такъв един спектакъл има и текст, няма да се получат толкова добре движенческите неща. А ако впоследствие се вкара текст, той ще разводни нещата и ще намали концентрацията. И при двете представления има уточнен текст, но той не се чува.

Т. е. актьорите си разменят реплики, които аз съм им казал, но те са като невидими нишки, по които да се водят. Аз откривам изключително голям потенциал и енергия в човешкото тяло и в общуването без думи. Тез първа започвам да си мисля за това като поле, в което да работя. Не танц, не пантомима, а значимостта на жеста, дори на едно мигване. Бих искал да фокусирам нещата с швейцарска точност.

Ангелина Георгиева: Тук и визията придобива много по-голямо значение. И преди си споделял своето влечение към визуалните медии. Какъв медиум е визията за теб? Тя като че ли вече измества текста от сцената...

Камен Донеv: За мен визията, каквато и да е тя – дали ще е сценографско и пластично решение или мултимедия, е най-съществена като финал за една театрална работа. Да постигнеш една визия, в която артистите се чувстват добре и най-вече да постигнеш с нея достатъчно силно внушение и да те удовлетворява като автор и режисьор... Бих казал, че за мен визията е обединителната дума за театъра. Най-точното сравнение може да изглежда така: Все едно публиката да гледа известно време, а след това да я качиш на един балон, да я издигнеш високо над това, което гледа, и тя да види, че то е един организъм, който си има свой свят, свой образ. Но пак се връщам на това, че нашият живот става все повече подчинен на гледането. Нямаме време да четем, дори когато четем, пак гледаме в компютъра и в телевизионния екран. Очите стават много силно сетиво. И умът, мозъкът, нервната система на съвременния човек го такава степен са привикнали към гледането и към асимилирането на живота чрез гледането, че визията неминуемо се налага. Дори на един симфоничен кон-

церт, където оркестърът просто стои и свири, дори там има визия. Подреждат го по особен начин, осветяват го по специален начин... Представянето на света, ангажирането на погледа на човека все повече ще се осъществява на базата на гледането и на визията.

Ангелина Георгиева: Според някои теоретици това време сякаш вече е настъпило. Например проф. Мишел Нобенцал в своя лекция, която изнесе в рамките на фестивала „Варненско лято“, твърди, че за него 90% от съвременния театър е „визия и шум“ и критикува тенденцията визията да се превърне в доминиращо сценично средство, тъй като със своята „манипулативна“ сила тя може да доведе до разпадане на личността, на нейната защитна система.

Камен Донеv: Не съм съвсем съгласен, защото когато в „Майстора и Маргарита“ на Тегу Москов трима души стоят на една пейка и гледат в едно голямо полукълбо, върху което се прожектира Мая Новоселска и тя пее като Луната, мисля, че тук въздействието не може да се постави под въпрос. Силата на визията в случая е толкова категорична, че тя би доставила само удоволствие. Мисля, че не ограбва зрителя, напротив, това е някакъв вид естетика, която на него просто му доставя удоволствие. Ясно е, че всичко това е бутафория, че е театър и измишльотина, но колко е истинско! Проф. Азарян казва, че публиката вярва в това, което ѝ покажеш. Защото театърът е един своеобразен договор, една доброволна игра между артисти и зрители. Веднъж влязъл в театъра, зрителят ще приеме това, което ти ще направиш, било то и най-крайно. Номерът е ти така да го направиш, че той да каже: „Истина е така!“

Ангелина Георгиева: Ревнив ли си към смислите и към това, което ти си вложил в своите текстове, когато някой друг ги поставя?

Камен Донеv: Да. Ревнив съм, доколкото все пак това съм го писал аз. Когато видя, че някой е прочел моя текст и моето внушение по някакъв друг, но много интересен и убедителен начин, тогава не съм ревнив, напротив, радвам се, че той е открил нещо, което може би аз не съм знаел. Ревнив съм към немарливостта. Дразня се, когато глумите, които съм написал, се възприемат от актьорите като бръцолевене или просто като запълване на сценично време. А това дълбоко не е така. Дори когато натоварвам една фраза умишлено, когато гори прекалено я орнаментирам, знам защо го правя. Самият аз като артист винаги се опитвам да вникна докрай и да се убедя във всяка една дума, която ми се налага да произнеса на сцената. Ако видя, че наистина нещо в текста се съпротивлява като мислене, което се случва изключително рядко, и ако то наистина пречи, тогава като артист мога да съкратя. За мен текстът на автора е нещо много важно, но не съм болезнено ревнив, не съм глуповато привързан към това, което съм написал.

Ангелина Георгиева: Смяташ ли, че съвременната българска драматургия не демонстрира достатъчно живот? Имам предвид не само сценичен, но и като наличност?

Камен Донеv: Аз мисля, че има добра съвременна българска драматургия. Не знам защо се говори, че няма такава. Например Елин Рахнев, Теодора Димова, Христо Бойчев... Не е нужно да има двайсет автори. Аз мисля, че има живот.

Ангелина Георгиева: Като че ли че на твоето поколение драматурзи и театрални се възлагат надеждите да намерят

новия, съвременен, актуален театрален език. Как виждаш тяхното реализиране? Самият ти пое в тази насока...

Камен Донеv: Много е сложно, не знам как може да се отговори... В момента ситуацията, за съжаление, е сведена до самостоятелно и самоцелно оцеляване в една театрална среда. Имам предвид, че всеки работи и се развива, опитва се да прокара някакви свои представи за театър... Това, което може би не става в момента в нашия театрален живот, е, че не се срещаме често, че не си говорим често, че не опитваме нови неща, изолирали сме се, всеки си работи в театъра. Това го отчитам и като моя грешка. Има един скептицизъм по отношение на другия. Тези неща пречат да се създаде някакъв наистина нов театрален език. Пак ще спомена този уъркшоп в Смолян, защото той направи точно това. За десет дни артисти и режисьори непрекъснато си говорихме, обсъждахме, дискутирахме в и извън театъра. И като настъпи време да се разделим, открихме, че сме станали много добри приятели. За мен това е изключително важно. Тук това го няма. **Ангелина Георгиева:** В какъв вид драматургия се чувстваш най-добре?

Камен Донеv: Най-много ми допада по-експресивната драматургия. Там, където се намесва дори някакъв вид лудост и от артиста се изисква и да е автор. Много обичам да играя в неща, които са по-абсурдни, които изобилстват от теми, енергията се лашка от едната крайност в другата. Обичам също монологичната форма, защото мога да си изградя една диаграма, която на мен да ми хареса.

Ангелина Георгиева: И персонажите в твоите текстове имат потребността да се разкриват монологично. Това ли е формата, която ти е най-интересна и като драматург?

Камен Донеv: Да, може би е така. Обичам и диалози, които представляват монолози. Някои хора си говорят, но ти виждаш, че макар да се слушат внимателно, все пак диалог не се получава. Те си отвръщат на репликите, но всеки си води свой монолог. Това е някакъв вид парадоксалност. Много харесвам Радичков с прекрасния дълбок наивитет, който мирише на земя и на истина; този наивитет ме възхищава чисто актьорски, защото, излизайки на сцената, героите на Радичков просто пускат бомби от любов и страст към неща, които са едновременно тъжни и смешни. Гледат на един балон като на нещо живо, знаят какво представляват билките. Много харесвам Гогол, дори много пъти съм си мислил да направя „Дневникът на един луг“. Изобщо, харесвам неща, които дават на артиста един наистина голям отскок, дават му живот, поле да преоткрива самия себе си.

Ангелина Георгиева: Имаш ли усещането, че ролите, които си играл, оставят някакъв белег върху твоята личност?

Камен Донеv: Да, определено. По някакъв начин всяка раздяла с една роля е нещо като хапче витамин или раздялата с една книга. Когато вече си спрял да я играеш и представлението отива в историята, има един период може би от няколко месеца, когато изведнъж откриваш колко неща си научил от тази роля. Докато я играеш, не е така, защото си в по-активна позиция. Виждаш как си запомнил някоя по-важна реплика, някои мисли, открил си в себе си някаква способност за динамика и движение, които преди си нямал. Открил си специфичен език на изразяване. Преоткрил си нещо в себе си, от което преди си се страхувал. Например, да се разплачеш на сцената или максимално да се разголиш. Ето такива неща. Но инте-

ресно е, че човек едва после си дава сметка за това. Поне при мен е така.

Ангелина Георгиева: Играл си и в най-различни стилистики. Имаш ли своя тайна в подхода си към нова роля, към нов за теб драматургичен текст?

Камен Донеv: Нямам тайна. Това, към което винаги се придържам, е да бъда органичен и истински. Ненавиждам самоцелните смешки, каруцарския телевизионен хумор от новогодишни програми. Обичам да строя ролята си на няколко етажа. И, както съм чувал от Леон Даниел, „ако някой се качи на по-високото и светне една лампа, хора виждат, че има и по-висок етаж“. Като артист, за мен театърът има функцията на житейски смисъл. Не знам какво бих правил без театъра. В този смисъл се отнасям изключително отговорно към всяка една роля и се опитвам къде повече, къде по-малко успешно да бъда верен на режисьора и да бъда негов съмишленик.

Ангелина Георгиева: Наскоро се навършиха 10 години от завършването на твоя випуск '93 на НАТФИЗ. Възприемаш ли този юбилей като повод за равностметка?

Камен Донеv: Като се събрахме, всички бяхме много щастливи, превъзбудени и приповдигнати и то не изкуствено. Ние много обичаме иронията и самоиронията и мисля, че чувството за хумор в нашия клас е на госта добро ниво. И в един момент усетих, че сме се събрали, но не си казваме: „Ех, какви бяхме!“, а обратно, че почти няма никаква промяна. Единствената промяна е, че някои вече имат по едно, две, даже три деца. Всичко останало беше абсолютно като в Академията. До равностметка не се стигна. Стигна се до заключението, че всички изглеждат добре, че сме достатъчно силни и трябва да направим заедно едно представление...